

Szczegółowe wymagania programowe

Przeszłość i dziś

LICEUM i TECHNIKUM

Wydawnictwo
STENTOR

Warszawa 2020

2

część 2

Korekta:
Ingeborga Jaworska-Róg
Skład i łamanie
Wioletta Szebesta
Projekt okładki
Agata Pieńkowska

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
Warszawa 2020

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR

02-793 Warszawa

ul. Villardczyków 10/73

tel. 797 657 960

e-mail: stentor@stentor.com.pl

www.stentor.pl

<https://klubnauczyciela.stentor.pl/>

Program „Przeszłość i dziś”. Klasa 2, część 2

Szczegółowe wymagania programowe

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręczniku Ewy Paczoskiej *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 2, część 2. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada (z drobnymi wyjątkami) koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego.

Klasa 2, część 2

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
POZYTYWIZM Uczeń:		
<p>1. Pozytywizm – wprowadzenie do epoki.</p> <p>Sztandary pozytywistów.</p> <p>Noc postyczniowa i palące tematy młodej polskiej literatury.</p> <p>Eliza Orzeszkowa, <i>Kilka słów o kobietach</i> (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje właściwe utwory literackie w pozytywizmie – zna listę obowiązujących go lektur z okresu pozytywizmu i związane z nimi wymagania – przedstawia społeczno-polityczne i cywilizacyjne podłoże epoki – wyjaśnia, kim byli: A. Comte, H. Spencer, J.S. Mill, K. Darwin, H. Buckle – *szerzej przedstawia założenia filozofii pozytywnej Augusta Comte’a – wyjaśnia terminy: pozytywizm, scjentyzm, ewolucjonizm, utylitaryzm, organicyzm; *uzasadnia, dlaczego stały się „sztandarami pozytywistów” – wskazuje główne idee propagowane w publicystyce pozytywistycznej – wyjaśnia, czym była „noc postyczniowa” – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wykorzystuje zawarte w nim wiadomości – wymienia główne punkty programu polskich pozytywistów – *wyjaśnia, jakie historyczne i polityczne przyczyny wpłynęły na ukształtowanie się programu polskich pozytywistów – *szerzej wyjaśnia, czym były praca organiczna i praca u podstaw – wymienia ważne tematy literatury postyczniowej i uzasadnia ich podejmowanie – analizuje fragmenty publicystyki pozytywistycznej; m.in. przedstawia poglądy Orzeszkowej na asymilację Żydów i sytuację kobiet – *przedstawia stereotyp kobiety ukazany przez Orzeszkową – zabiera głos w klasowej dyskusji; formułuje tezy i argumentację – odczytuje dzieła malarskie, wskazując w nich nawiązania do programu pozytywistycznego – *analizuje środki malarskie, którymi posługiwali się twórcy analizowanych obrazów 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia filozoficzne założenia epoki – szerzej charakteryzuje pozytywizm jako prąd filozoficzny i kulturowy – *podaje przykłady przenikania myśli pozytywnej do różnych dziedzin życia i sztuki – wyjaśnia, czym był utylitaryzm pozytywistyczny i jak się przejawia w literaturze – charakteryzuje wybrane dzieła architektury 2 poł. XX wieku, rozpoznaje ich style (np. historyzm, eklektyzm) – wyjaśnia, na czym polegała opozycyjność programu młodych pozytywistów wobec idei romantycznych – wyjaśnia, w jaki sposób zostały przełożone na polskie realia hasła ewolucjonizmu, organicyzmu, scjentyzmu, utylitaryzmu (uwzględnia kontekst historyczny i kulturowy) – w znanych ze szkoły podstawowej utworach (np. Prusa, Sienkiewicza) odnajduje echa programu pozytywistycznego – *omawia rolę publicystyki w okresie pozytywizmu – wyjaśnia, na czym polegała ezopowość języka publicystyki pozytywistycznej – analizuje strukturę tekstu publicystycznego (np. Orzeszkowej): odczytuje jego sens, główną myśl, argumentację; przedstawia sposób prowadzenia wywodu – *w czytanych tekstach wskazuje stylistyczne właściwości publicystyki pozytywistycznej – interpretuje dzieła malarskie, wykorzystując wiedzę o specyfice ich tworzywa – *wygłasza na forum klasy przemówienie na omawiane tematy (stosuje środki retoryczne oraz zasady budowy oracji, wprowadza uczciwe argumenty)

<p>2. Nowela i powieść w pozytywizmie. B. Prus, <i>Katarynka</i> i inne nowele poznane w szkole podstawowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje nowelę, opowiadanie i powieść jako kluczowe gatunki pozytywistyczne, wymienia podejmowane w nich tematy - charakteryzuje nowelę jako gatunek literacki, odwołuje się do znanych dzieł - *wyjaśnia popularność nowel w epoce pozytywizmu - przedstawia tematykę i problematykę nowel poznanych w szkole podstawowej (m.in. <i>Katarynki</i>) - określa stosowane w nich sposoby kreowania świata przedstawionego (akcji, bohaterów, przestrzeni itp.) - charakteryzuje sposoby prowadzenia narracji i ich funkcje - rozpoznaje realistyczną konwencję nowel pozytywistycznych - interpretuje <i>Katarynkę</i> jako obrazek życia Warszawy 2 poł. XIX wieku i jako dzieło o przekazie ponadczasowym - wskazuje wartości uniwersalne zawarte w znanych nowelach - interpretuje znane nowele pozytywistyczne, formułuje argumenty na podstawie tekstu i kontekstów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia związek noweli pozytywistycznej (gatunku) z założeniami programu pozytywistycznego - określa wzorzec kompozycyjny noweli zastosowany w <i>Katarynce</i> (nowela z sokołem) - wyjaśnia, na czym polega mistrzostwo artystyczne <i>Katarynki</i> Prusa; odwołuje się do tekstu, cytuje i interpretuje fragmenty - *w znanych (ze szkoły podstawowej) utworach pozytywistycznych wskazuje przenikanie się różnych gatunków: noweli, dziennika, reportażu, opowiadania
<p>3. Adam Asnyk - poeta czasów niepoetyckich. <i>Daremne żale; Nad głębiami</i> (fragm).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia Asnyka jako „poetę czasów niepoetyckich” - interpretuje wiersze Asnyka, zwracając uwagę na sposób przedstawienia zawartych w nich idei - w czytanych utworach: <ul style="list-style-type: none"> • określa nadawcę i odbiorcę • wskazuje cechy gatunkowe (np. sonetu) • dominantę kompozycyjną • rozpoznaje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje • określa i interpretuje metaforykę (np. drogi (dążenia), walki, fali itp.) • dostrzega treści symboliczne i interpretuje je - dostrzega obecność (*przenikanie się) idei romantycznych oraz haseł pozytywistycznych - określa stosunek poety do idei romantycznych i pozytywistycznych - wyjaśnia, dlaczego Asnyk nazywany jest poetą przełomu - *interpretuje metafizyczne treści obrazów obecnych w wierszach Asnyka (np. otchłań, gwiazdy, głębia, fala) - określa zawartą w poezji Asnyka koncepcję człowieka stojącego przed zagadką bytu - buduje spójne, logiczne wypowiedzi (ustne i pisemne) na temat wierszy; stosuje zasady poprawności językowej 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje nostalgiczny i filozoficzny charakter wierszy Asnyka - określa, jaki jest stosunek poety do przemijania i trwania - *przedstawia poglądy historiozoficzne poety - *znajduje filozoficzne i historyczne źródła poglądów wyrażonych w poezji Asnyka - charakteryzuje sonety Asnyka na tle tradycji gatunku - interpretuje wiersze Asnyka, wykorzystując kontekst literacki i kulturowy - pisze interpretację wiersza A. Asnyka zawierającą propozycję jego odczytania; przeprowadza logiczny dowód uzasadniający sformułowane sądy - *na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów prezentuje powstańcze losy polskich pozytywistów i wyjaśnia, jak wpłynęły one na późniejsze poglądy tych twórców
<p>4. M. Konopnicka, <i>Mendel Gdański</i>. Swoi i obcy. Żydzi i program asymilacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza utwór, określa jego tematykę i problematykę - rozpoznaje utwór jako nowelę, wskazuje charakterystyczne cechy gatunkowe - określa sposoby kreowania świata przedstawionego (charakteryzowania bohaterów, prowadzenia narracji itp.) - wskazuje i interpretuje elementy symboliczne utworu - stosuje zasady poprawności językowej - dostrzega realistyczną konwencję i programowy charakter utworu - wykorzystuje w interpretacji noweli potrzebne konteksty (historyczny, literacki, biograficzny) 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje nowelę jako głos przeciw dyskryminacji i antysemityzmowi - rozpoznaje w utworze tragizm - wskazuje środki językowe i stylistyczne służące idealizacji i heroizacji bohaterów - wskazuje w utworze stylizację językową i określa jej funkcje - analizuje sposób przedstawiania kwestii żydowskiej w literaturze (w tym – w publicystyce) XIX wieku, wprowadzając kontekst historyczny i społeczny - dokonuje syntezy: postacie Żydów w polskiej literaturze i malarstwie XIX i XX wieku (wykorzystuje także utwory poznane w szkole podstawowej)

	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje obecne w noweli wartości uniwersalne – interpretuje XIX-wieczne obrazy realistyczne ukazujące postacie Żydów (np. A. Gierymski, <i>Święto trąbek, Żydówka z cytrynami</i>) – uczestniczy w klasowej dyskusji na temat stereotypów i uprzedzeń – formułuje własne sądy i opinie, popiera je argumentami – buduje poprawne wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień 	<ul style="list-style-type: none"> – wygłasza na forum klasy przemówienie na temat potrzeby tolerancji (stosuje środki retoryczne oraz zasady budowy oracji, wprowadza uczciwe argumenty)
<p>5. Konopnicka znana i nieznana. M. Konopnicka, *** [A kto ciebie będzie złotem...]; *** [A jak poszedł król na wojnę...]; Giotto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze Konopnickiej: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • określa nadawcę i odbiorcę każdego z utworów • wskazuje dominantę kompozycyjną • rozpoznaje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje • wskazuje cechy gatunkowe • dostrzega treści symboliczne i interpretuje je • określa ukazany w nich obraz świata – rozpoznaje stylizację na pieśń ludową; wskazuje i charakteryzuje służące jej środki stylistyczne i językowe – w interpretacji wierszy wykorzystuje potrzebne konteksty (np. biograficzny, malarski, historyczny) – uzasadnia związek „ludowych” wierszy Konopnickiej z programem pozytywistycznym – porównuje sposób przedstawienia Madonny w wierszu i na obrazie Giotta – rozpoznaje w obecne w wierszach wartości uniwersalne, wykazuje ich związek z ich problematyką – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy (T. Budrewicza); przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje, wykorzystuje je w interpretacji wierszy – porównuje znane wiersze Konopnickiej pod względem tematyki i poetyki – interpretuje XIX-wieczne obrazy realistyczne ukazujące chłopów i wieś – porównuje sposoby ukazania wsi i chłopów w poezji Konopnickiej i w malarstwie epoki – buduje spójne, logiczne wypowiedzi na temat wierszy; stosuje zasady poprawności językowej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje podmiot liryczny wierszy i świat jego przeżyć – omawia wersyfikację czytanych wierszy, środki składniowe i inne środki artystycznego obrazowania; określa ich funkcje – wskazuje w wierszach elementy obrazowania nawiązujące do wyobraźni ludowej – rozpoznaje ironię (cytuje właściwe fragmenty), wyjaśnia jej źródła i określa funkcję – wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty (m.in. historycznoliteracki, egzystencjalny i kulturowy) – *analizuje dzieła malarskie (w tym – obraz Giotta): określa temat, nastrój, kompozycję i środki artystyczne, którymi jest wywołany oraz kompozycję – porównuje przekaz wierszy Konopnickiej i XIX-wiecznego malarstwa ukazującego chłopów i wieś – *redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację porównawczą obrazu Giotta i wiersza Konopnickiej
<p>6. Śladami wieszczów. M. Konopnicka, Rota.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje <i>Rotę</i>: <ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę i problematykę utworu • wskazuje dominantę kompozycyjną • interpretuje tytuł • określa nadawcę i sytuację liryczną • rozpoznaje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje • wskazuje i interpretuje treści symboliczne • rozpoznaje wpisane w utwór wartości narodowe – w interpretacji wiersza wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, historycznoliteracki) – określa zawarty w utworze obraz narodowej wspólnoty – rozpoznaje w wierszu podniosłość i patos, wskazuje jego źródła – wskazuje i interpretuje obecne w <i>Rocie</i> symbole narodowe – określa miejsce <i>Roty</i> w polskiej historii i tradycji kultury, przedstawia jej historię jako pieśni narodowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w wierszu metafory o charakterze patriotycznym, określa ich funkcje – charakteryzuje wpisany w utwór wzorec patriotyzmu – przedstawia i *porównuje dwa modele poezji polskiej funkcjonujące w okresie pozytywizmu (Asnyk i Konopnicka) – przedstawia poglądy Konopnickiej na wzorec romantycznego poety-wieszczka; odnajduje ich reminiscencje w <i>Rocie</i> – określa stosunek pozytywistów do tradycji romantycznej (syntetyzuje wiadomości)

<p>7. Realizm i naturalizm w literaturze i sztuce 2 poł. XIX wieku.</p> <p>Powieść – sztandarowy gatunek pozytywizmu.</p> <p>Mistrzowie prozy realistycznej i ich dzieła.</p> <p>Przypomnienie utworów poznanych w szkole podstawowej, np.: Ch. Dickens, Opowieść wigilijna; H. Sienkiewicz, W pustyni i w puszczy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy realizm, naturalizm; poprawnie posługuje się nimi – wymienia założenia i cechy realizmu i naturalizmu jako prądów w sztuce; dostrzega je w utworach literackich i dziełach malarskich – wymienia najważniejsze różnice między realizmem i naturalizmem – rozpoznaje konwencję realistyczną lub naturalistyczną w czytanych utworach, odróżnia je od innych konwencji (np. fantastycznej, groteskowej) – podaje przykłady powieści realistycznych, wymienia wybitnych realistów europejskich – przedstawia poglądy Stendhala na powieść i jej funkcje – wymienia najważniejsze cechy powieści realistycznej – *charakteryzuje powieść realistyczną XIX wieku, wskazując m.in. takie cechy, jak typowość postaci, motywacja psychologiczna i socjologiczna bohaterów, wszechwiedzący narrator, wielowątkowa fabuła, retrospekcje, opisy przestrzeni, „przezroczysty” styl itp.; – przedstawia tematykę i problematykę XIX-wiecznych utworów realistycznych poznanych w szkole podstawowej – odnajduje je cechy powieści realistycznej w znanych utworach – przedstawia zadania prozy realistycznej związane z programem pozytywistycznym – interpretuje dzieła malarstwa XIX wieku, odnajdując w nich założenia realizmu lub naturalizmu i odczytując ich przekaz – odczytuje obraz Courbeta jako manifest nowych poglądów na sztukę – *charakteryzuje porównawczo malarskie dzieło realistyczne i naturalistyczne – redaguje spójne wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne) na temat realizmu i naturalizmu; – pisze notatkę z lekcji, hasło encyklopedyczne – czyta tekst naukowy (J. Kulczycka, <i>Naturalizm</i>), znajduje w nim potrzebne informacje, przetwarza je i hierarchizuje – rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego (główna myśl, argumentacja, charakterystyczne cechy języka i stylu) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak pozytywiści pojmowali realizm i dlaczego przypisywali mu wielkie znaczenie – *przedstawia postulaty realizmu i naturalizmu jako nurtów w sztuce; wskazuje różnice między nimi – szerzej przedstawia cechy powieści realistycznej XIX wieku (świat przedstawiony, obraz społeczeństwa, biografie bohaterów, narracja itp.) – *wyjaśnia, czym była realistyczna powieść tendencyjna – wyjaśnia termin: powieść dojrzałego realizmu; *przedstawia jej związek z kryzysem ideałów pozytywistycznych – rozpoznaje i *charakteryzuje styl realistyczny w sztuce – *podaje przykłady wybitnych malarzy realistów XIX wieku i ich dzieł – *wymienia mistrzów prozy naturalistycznej (Zolę i Flauberta), ich dzieła i poglądy na sztukę – *wyjaśnia, czym była powieść eksperymentalna – wskazuje filozoficzne założenia XIX-wiecznego naturalizmu (m.in. determinizm) i jego związku z rozwojem nauk przyrodniczych – dokonuje (*pogłębionej) analizy dzieł malarstwa realistycznego i naturalistycznego, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – pisze pracę (np. w formie rozprawki) na temat swoich preferencji czytelniczych związanych z realizmem i naturalizmem
<p>8. B. Prus, <i>Lalka</i>.</p> <p>Powieść z wielkich pytań i rozczarowań epoki.</p> <p>Świat przedstawiony w <i>Lalce</i>. Akcja i fabuła. Sztafeta pokoleń – czyli trzy pokolenia idealistów na tle społecznego rozkładu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę <i>Lalki</i>, wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu – streszcza wątki, opowiada losy bohaterów – rozpoznaje w <i>Lalce</i> cechy powieści dojrzałego realizmu, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • realistyczną konwencję • sposoby kreowania świata przedstawionego utworu • charakterystyki bohaterów, ich motywacje, osobowości, język itp. • budowę akcji i fabuły • szeroki i bogaty obraz życia społecznego (panoramiczność) • bogactwo szczegółów • sposoby prowadzenia narracji • właściwości języka i stylu – analizuje sposoby indywidualizacji postaci – wskazuje w zindywidualizowanych postaciach cechy typowe 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia kompozycję dzieła i wyjaśnia jej funkcje – rozważa funkcje otwartego zakończenia powieści – przedstawia i analizuje psychologiczne portrety postaci ukazanych w <i>Lalce</i> – wskazuje językowe sposoby indywidualizacji bohaterów – rozpoznaje w utworze stylizację środowiskową; wskazuje służące jej środki językowe i określa jej funkcje – w pogłębiony sposób, z uwzględnieniem kontekstu kulturowego analizuje źródła tragizmu Wokulskiego – *porównuje Wokulskiego z kreacjami bohaterów romantycznych – analizuje język i styl narracji – wskazuje w narracji utworu elementy mowy pozornie zależnej i określa jej funkcje ⇒

<p>Bohaterowie.</p> <p>Wokulski i jego miejsce w społeczeństwie.</p> <p>Sklep – czyli centrum powieściowej przestrzeni.</p> <p>Narracja i kompozycja dzieła.</p> <p>Topos <i>świata teatru</i> i jego funkcje.</p> <p>Warszawa Prusa.</p> <p>Język i styl dzieła.</p> <p>Wielowymiarowość powieści.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa rolę każdego z narratorów – przedstawia zawarty w <i>Lalce</i> krytyczny i pesymistyczny obraz polskiego społeczeństwa (wielkie rozczarowania epoki i kryzys programu pozytywistycznego) – charakteryzuje Wokulskiego jako złożoną postać o cechach romantycznych i pozytywistycznych – rozpoznaje w utworze kontynuacje i nawiązania literackie; określa ich funkcje – dostrzega ezopowość języka, jakim mówi się o powstaniu styczniowym i wcześniejszych zrywach narodowowyzwoleńczych – opisuje przestrzeń powieściową – *wyjaśnia, jak opisy miejsc charakteryzują postacie, z którymi są związane – wskazuje w <i>Lalce</i> tragizm, komizm, ironię, humor; wskazuje właściwe fragmenty – charakteryzuje obraz Warszawy przedstawiony w <i>Lalce</i>; *porównuje go z malarstwem epoki – dostrzega wielowymiarowość utworu: interpretuje <i>Lalkę</i> jako powieść o miłości, społeczeństwie, rodzącym się kapitalizmie, „rozkładzie” społecznym, mieście, zawiedzionych nadziejach, przemijaniu; *porównuje różnorodne propozycje odczytania dzieła – w interpretacji <i>Lalki</i> sięga po potrzebne konteksty (np. historyczny, literacki, egzystencjalny) – charakteryzuje język i styl dzieła, *dostrzegając jego zróżnicowanie – wskazuje językowe i stylistyczne wykładniki humoru (komizmu) – wskazuje ponadczasowe wartości wpisane w powieść – wyjaśnia, dlaczego powieść (obok krótkich form prozatorskich) stała się głównym gatunkiem pozytywizmu – czyta literaturę naukową i przetwarza zaczerpnięte z niej informacje – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Lalki</i> i jej kontekstów; formułuje tezy i argumentację; zabiera głos w dyskusji – pisze pracę (np. rozprawkę, opinię, *esej) na temat swojego odczytania <i>Lalki</i> Prusa – *pisze recenzję wybranej wersji filmowej <i>Lalki</i>, wskazuje środki filmowe, ocenia kreacje aktorskie 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje <i>Lalkę</i> jako powieść o Warszawie 2 poł. XIX wieku – interpretuje powieść, wykorzystując różnorodne konteksty (np. historyczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny) – dostrzega wpisany w powieść topos świata teatru i określa jego funkcje – dostrzega w <i>Lalce</i> rozrachunek z programem pozytywistycznym (kryzys ideałów pozytywistycznych) – *odwołując się do tekstu, wyjaśnia, na czym polega specyfika humoru Prusa; określa jego funkcje – wyjaśnia, na czym polega uniwersalność i ponadczasowość utworu – wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji utworu – dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów dzieła – pisze pracę w dowolnej formie na temat roli prozy epickiej w okresie pozytywizmu – *przygotowuje na ten prezentację na temat <i>Lalki</i> i jej kontekstów; wykorzystuje informacje z różnych źródeł; wykorzystuje zasoby multimedialne
<p>9. O. Tokarczuk, [Tajemnica „Lalki”].</p> <p>Dialogi z tradycją. Na czym polega fenomen <i>Lalki</i>?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę i problematykę tekstu – odczytuje główną myśl tekstu i przedstawia sposób prowadzenia wywodu – *w czytanim fragmencie rozpoznaje cechy prozy eseistycznej – na podstawie tekstu wyjaśnia, w czym autorka upatruje fenomen <i>Lalki</i> – wyjaśnia tytuł fragmentu – redaguje wypowiedź argumentacyjną na temat ponadczasowości <i>Lalki</i> Prusa; wykorzystuje tekst Olgi Tokarczuk, cytuje potrzebne fragmenty – podaje podstawowe informacje o Oldze Tokarczuk 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie fragmentu wyjaśnia, na czym polega zjawisko identyfikacji z bohaterem literackim lub filmowym – ustosunkowuje się do tez zawartych w czytanim fragmencie: zabiera głos w dyskusji, formułuje własne tezy i argumenty, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych osób na ten temat – *wygłasza laudację powieści Prusa (lub przemówienie okolicznościowe na jej temat); stosuje retoryczne zasady kompozycyjne

<p>10. J. Kaczmarek, „Lalka” czyli polski pozytywizm.</p> <p>Dialogi z tradycją. Lalka, czyli powieść o przemianach świata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę i problematykę utworu J. Kaczmareka – określa, na czym polegają w nim nawiązania do <i>Lalki</i> – wskazuje dominantę kompozycyjną – *dostrzega w wierszu aluzje literackie i określa ich funkcje – wskazuje zastosowane w wierszu środki językowe i stylistyczne, określa ich funkcje – odczytuje zawartą w wierszu ocenę powieści Prusa – wskazuje cechy wiersza, które pozwalają go uznać za pieśń – wyjaśnia termin poezja śpiewana – podaje podstawowe informacje o Jacku Kaczmarekim 	<ul style="list-style-type: none"> – *definiuje terminy: streszczenie, parafraza, trawestacja; odnosi je do utworu Kaczmareka – odczytuje przekaz wiersza, wykorzystując kontekst twórczości Kaczmareka i inne (historyczny, historycznoliteracki) – wskazuje w wierszu topos świata teatru; określa jego funkcję *i porównuje z funkcją tego toposu w powieści Prusa – *analizuje prozodyczne elementy wiersza (rytm, intonację, akcenty itp.) i określa ich funkcje – *ocenia muzyczną oprawę wiersza, wyjaśnia, jak muzyka (wersja śpiewana) wpływa na przekaz utworu – prezentuje sylwetkę twórczą J. Kaczmareka
<p>11. J. Dehnel, Mięso wędliny ubioru tkaniny (fragm.).</p> <p>Dialogi z tradycją. Sklep – czyli ponadczasowe centrum świata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa temat czytanego fragmentu prozy J. Dehnela – określa (na podstawie fragmentu) czas i miejsce wydarzeń – rozpoznaje cechy powieści realistycznej – *identyfikuje fragment powieści współczesnej – rozpoznaje w opisie środki stylistyczne (np. epitety) i określa ich funkcje – porównuje opis sklepu w powieści Dehnela z opisem sklepu Mincla w powieści Prusa; *dostrzega podobieństwa techniki literackiej (rola detalu) – podaje podstawowe informacje o J. Dehnelu 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytany fragment, wykorzystując kontekst historyczny, kulturowy i *historycznoliteracki – wskazuje w opisie środki językowe (np. charakterystyczne słownictwo, nazwy pochodzące z czasów PRL-u, słownictwo nacechowane stylistycznie i wartościujące) i określa ich funkcje – *wskazuje w czytany fragment aluzje literackie
<p>12. *G. Flaubert, Pani Bovary.</p> <p>*Psychologia według Flauberta.</p> <p>*Mikrokosmos francuskiej prowincji poł. XIX wieku.</p> <p>*Kreacje bohaterów. <i>Pani Bovary to ja...</i></p> <p>*Narracja – „strumień rzeczy”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *określa tematykę i problematykę utworu – *streszcza powieść; przedstawia historię Emmy Bovary – *rozpoznaje realistyczną konwencję powieści; wskazuje cechy powieści realistycznej – *określa sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego (czas i przestrzeń powieściowa, bohaterowie, fabuła i wątki, sposoby prowadzenia narracji) – *rekonstruuje przedstawiony w utworze obraz francuskiej prowincji poł. XIX wieku – *dnajduje w powieści opinie i oceny Flauberta odnoszące się do współczesnego mu społeczeństwa – *charakteryzuje tytułową bohaterkę i inne postacie powieściowe – *wyjaśnia pojęcie miłości bowarystowskiej – *przedstawia kompozycję powieści – *redaguje wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne) na temat problematyki utworu – *zabiera głos w dyskusji, formułuje tezy i argumenty, ustosunkowuje się do wypowiedzi innych osób – *dostrzega w utworze tragizm i ironię; określa ich funkcje – analizuje tekst naukowy (historycznoliteracki); *wykorzystuje zawarte w nim informacje do głębszego odczytania powieści – w czytany fragmencie tekstu naukowego wskazuje tezy i określa sposób prowadzenia wywodu 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia Flauberta jako mistrza realistów i naturalistów – *wykorzystuje konteksty potrzebne do interpretacji powieści (np. historyczny, społeczny, kulturowy, historycznoliteracki) – *analizuje motywację psychologiczną i społeczną Emmy Bovary i innych postaci powieściowych; tworzy ich portrety psychologiczne – *przedstawia wzorce kulturowe mieszczaństwa ukazanego w powieści – *rozpoznaje technikę strumienia rzeczy zastosowaną w powieści przez Flauberta; wskazuje właściwe fragmenty, analizuje środki stylistyczne i językowe – *analizuje rolę przedmiotów w kreowaniu postaci – *porównuje różne propozycje odczytania utworu Flauberta (powieść o społeczeństwie i o jednostce, miłości, rozczarowaniu, miałości egzystencji itp.) – *redaguje wypowiedź argumentacyjną będącą rozwinięciem tez zawartych w tekście naukowym

<p>13. Pozytywiści i historia.</p> <p>H. Sienkiewicz, Quo vadis; Krzyżacy; inne powieści historyczne, np. A. Dumas, Trzej muszkietierowie (przypomnienie utworów poznanych w szkole podstawowej).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia (przykładowo) powstałe w okresie pozytywizmu utwory literackie i dzieła malarskie o tematyce historycznej; wskazuje ich twórców – określa, jaki był stosunek pisarzy pozytywistycznych do historii – podaje informacje o J.I. Kraszewskim jako pisarzu historycznym – przedstawia tematykę i problematykę poznanych w szkole podstawowej utworów historycznych Henryka Sienkiewicza (<i>Krzyżaków</i> i <i>Quo vadis</i>) <ul style="list-style-type: none"> • streszcza ww. utwory i ich wątki • wymienia i charakteryzuje bohaterów • określa czas i miejsca wydarzeń – interpretuje powieści, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów...) • rozpoznaje realistyczną konwencję • wskazuje i interpretuje treści symboliczne • rozpoznaje i nazywa obecne w powieściach wartości uniwersalne i narodowe – wykorzystuje w interpretacji utworów potrzebne konteksty (historyczny, literacki i inne) – wyjaśnia, jak w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> Sienkiewicz traktuje historię – wyjaśnia tytuł i genezę powieści <i>Quo vadis</i> – przedstawia uogólnioną koncepcję odczytania <i>Quo vadis</i> jako dzieła o triumfie chrześcijaństwa i upadku starożytnego Rzymu – odczytuje obrazy Siemiradzkiego o tematyce antycznej, zestawia je z właściwymi scenami z powieści Sienkiewicza, *porównuje przekaz każdego z dzieł – tworzy wypowiedzi argumentacyjne w różnych formach – *przedstawia tematykę i problematykę utworów historycznych znanych z samodzielnej lektury – poszukuje informacji na temat XIX-wiecznych powieści historycznych w różnych źródłach – realizuje projekt edukacyjny na temat antyku jako tematu literatury i sztuki (malarstwa, opery) w XIX wieku 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia szkoły historyczne: warszawską i krakowską; opisuje ich poglądy na przeszłość Rzeczypospolitej i przyczyny jej upadku – interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> – interpretuje treści alegoryczne i symboliczne znanych utworów historycznych – przedstawia propozycję interpretacji <i>Quo vadis</i>, wskazując argumenty w treści utworu – przedstawia A. Dumasa jako XIX-wiecznego pisarza historycznego – *wskazuje gawędę szlachecką jako poprzedniczkę XIX-wiecznej prozy historycznej – *podaje informacje o utworach historycznych B. Prusa, przedstawia <i>Faraona</i> (podstawowe informacje) – *porównuje sposób traktowania historii jako tematu powieści – przez Sienkiewicza i Prusa – wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały, w tym – teksty naukowe na temat XIX-wiecznych powieści historycznych – porządkuje znalezione informacje, tworzy bazy danych
<p>14. H. Sienkiewicz, Potop.</p> <p>Ku pokrzepieniu serc... Historia ukazana w <i>Potopie</i> H. Sienkiewicza.</p> <p>Sposoby kreowania świata przedstawionego.</p> <p>Bohaterowie i bohaterki.</p> <p>Powieść „płaszczka i szpady”, epos, western, baśń czy <i>fantasy</i>? Różnorodność gatunkowa utworu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę powieści: streszcza utwór, opowiada wątki, fragmenty prezentuje bohaterów historycznych i fikcyjnych – określa czas i miejsce wydarzeń – wskazuje w utworze cechy powieści historycznej – *wyjaśnia, na czym polega specyfika Sienkiewiczowskiej powieści historycznej – rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego – charakteryzuje postacie powieściowe oraz wskazuje kryteria ich oceny – przedstawia sposoby heroizacji i sakralizacji wybranych bohaterów – w kreacjach bohaterów wskazuje nawiązania do etosu rycerskiego – charakteryzuje postać Kmicica, odnajdując w nim kontynuację wzorca bohatera romantycznego (nawiązania do J. Soplicy) – *przedstawia schematy kreacji wybranych typów postaci (np. zdrajców) – porównuje powieściowe wizerunki magnaterii i średniej szlachty 	<ul style="list-style-type: none"> – w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty (m.in. historyczny, historycznoliteracki, kulturowy) – wskazuje w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszczka i szpady, eposu, westernu, a nawet baśni – rekonstruuje schemat kompozycyjny, na którym Sienkiewicz opiera swe powieści – wyjaśnia, na czym polegała Sienkiewiczowska mityzacja wydarzeń i postaci historycznych – analizuje sceny batalistyczne, wskazując środki służące idealizacji, sakralizacji i mitologizacji – *określa, do jakich tradycji literackiej i kulturowej nawiązuje Sienkiewicz w <i>Potopie</i> – *rozpoznaje archetypy, na których opierają się kreacje Sienkiewiczowskich bohaterów i bohaterek – dostrzega w <i>Potopie</i> inspiracje <i>Pamiętnikami</i> Paska – wskazuje źródła niesłabnącej i ponadczasowej popularności powieści Sienkiewiczowskiej wśród czytelników

<p>Sceny batalistyczne.</p> <p>Język i styl utworu.</p> <p>Sugestywność obrazowania.</p> <p>Archaizacja.</p> <p><i>Trylogia</i> na ekranie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia tytułową metaforę potopu, odwołując się do odpowiednich fragmentów powieści – analizuje i interpretuje sceny batalistyczne; wskazuje środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje – zabiera głos w dyskusji na temat sposobu ukazania (i deformowania) historii; uzasadnia własne sądy i opinie – rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe – w interpretacjach wykorzystuje literaturę naukową związaną z powieścią – analizuje język i styl utworu – wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa – wskazuje stylizację biblijną, określa służące jej środki językowe i określa jej funkcje – wyjaśnia terminy: <i>archaizacja</i>, <i>archaizm</i> – rozpoznaje archaizację w konkretnym tekście, wskazuje służące jej środki językowe – określa funkcje archaizacji zastosowanej w <i>Potopie</i> – *przedstawia specyfikę Sienkiewiczowskiej archaizacji języka – *interpretuje wybrane dzieła malarskie XIX wieku o tematyce historycznej – pisze recenzję filmu zrealizowanego na podstawie wybranej części <i>Trylogii</i> – redaguje wypowiedzi argumentacyjne w różnych formach na temat utworu; formułuje tezy i popiera je argumentami 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia poglądy krytyków współczesnych Sienkiewiczowi na temat jego powieści historycznych – porównuje <i>Potop</i> z innymi powieściami historycznymi Sienkiewicza oraz *innych autorów (XIX wieku i późniejszymi) – zabiera głos w klasowej dyskusji na temat <i>Potopu</i> (np. na temat wzorców patriotyzmu obecnych w <i>Trylogii</i>) – redaguje wprowadzenie do dyskusji – wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych – *przygotowuje krótki referat o życiu i twórczości Sienkiewicza – określa wizję przeszłości w malarstwie historycznym 2 poł. XIX wieku (na wybranych przykładach) – rozróżnia archaizmy: fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze itp. – *wskazuje formy językowe, które mogą pełnić funkcję archaizującą (nie będąc faktycznymi archaizmami) – analizuje środki filmowe, za pomocą których reżyser przeniósł na ekran postacie i idee Sienkiewiczowskie – ocenia ogólny efekt ekranizacji (zaspokojenie oczekiwań czytelników)
<p>15. H. Sienkiewicz, O powieści historycznej (fragm.).</p> <p>W obronie powieści historycznej i indywidualizmu autora.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem tekst, określa jego temat i kontekst, wskazuje tezę i argumenty – rozpoznaje specyfikę tekstu polemicznego; wskazuje kontrargumenty, którymi autor odpycha zarzuty krytyków – wyjaśnia, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania – rozpoznaje specyfikę XIX-wiecznego tekstu publicystycznego – na podstawie czytanego fragmentu oraz znanych powieści rekonstruuje Sienkiewiczowską koncepcję powieści historycznej – *wyjaśnia, jak autor pojmuje realizm powieści historycznej – tworzy ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne – zabiera głos w dyskusji, buduje tezy i popiera je argumentami z tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – ustosunkowuje się do Sienkiewiczowskiej idei „krzepienia serc” – zabiera głos w dyskusji na temat powieści historycznej, formułuje tezy i argumenty, przedstawia swoje sądy i opinie – *włącza się do XIX-wiecznej dyskusji na temat powieści historycznej; uwzględnia konteksty historyczne (sytuację Polski i Polaków)
<p>16. Geniusz łatwej urody. O co Gombrowicz oskarża Sienkiewicza?</p> <p>W. Gombrowicz, Sienkiewicz (fragm.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem tekst, określa jego temat i kontekst, wskazuje tezy i argumentację – dostrzega w tekście logikę i konsekwencję toku rozumowania – wyjaśnia sformułowania „geniusz łatwej urody”, „igraszki wartościami” – wyjaśnia, o co właściwie Gombrowicz oskarża Sienkiewicza; dostrzega przewrotność sposobu prowadzenia wywodu – ocenia argumenty Gombrowicza – uczestniczy w klasowej dyskusji na temat twórczości Sienkiewicza, formułuje tezy i popiera je argumentami, odwołując się do konkretnych utworów 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w tekście właściwości języka i stylu Gombrowicza – ustosunkowuje się do tezy pisarza na temat twórczości Sienkiewicza (popiera je lub polemizuje z nimi), uzasadnia swoje stanowisko – redaguje i przemówienie „Obrona Sienkiewicza” będące polemiką z tezami Gombrowicza – stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – wygłasza mowę, z uwzględnieniem środków pozajęzykowych – w różnych źródłach znajduje informacje o wpływie twórczości Sienkiewicza na polskie społeczeństwo i wykorzystuje je w swoich wypowiedziach

<p>17. B. Prus, Z legend dawnego Egiptu.</p> <p>Arcydzieło nowelistycznej zwięzłości.</p> <p>Paraboliczny charakter utworu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę utworu: <ul style="list-style-type: none"> • streszcza nowelę • określa czas i miejsce wydarzeń • wymienia bohaterów – omawia budowę utworu, wskazuje cechy gatunkowe noweli – określa sposób prowadzenia narracji – charakteryzuje bohatera i przedstawia jego motywację – wskazuje w utworze środki kompozycyjne i inne środki artystyczne; określa ich funkcje – dostrzega paraboliczny charakter utworu, odczytuje treści symboliczne – nazywa obecne w utworze wartości uniwersalne – przedstawia jej rozwój noweli jako gatunku literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje utwór w kontekście historycznym, egzystencjalnym, historycznoliterackim – uzasadnia, że nowela jest arcydziełem swego gatunku, buduje argumenty, odwołując się do tekstu – w dłuższej wypowiedzi argumentacyjnej wykazuje uniwersalny charakter utworu – porównuje utwór z innymi nowelami B. Prusa (i innymi nowelami XIX-wiecznymi) – wskazuje w tekście sentencje – *określa indywidualne cechy stylu B. Prusa
<p>18. E. Orzeszkowa, Nad Niemnem.</p> <p>Powieść panoramiczna.</p> <p>Bohaterowie i ich przestrzenie.</p> <p>Dialog pokoleń.</p> <p>Mit Kresów.</p> <p><i>Nad Niemnem</i> na ekranie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością utworu, przedstawia jego tematykę i problematykę: <ul style="list-style-type: none"> • streszcza akcję i fabułę, przedstawia wątki i motywy, identyfikuje fragmenty • prezentuje bohaterów • określa czas i miejsce wydarzeń – rozpoznaje realistyczną konwencję powieści – omawia i interpretuje utwór: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego • charakteryzuje bohaterów, przedstawia ich motywację socjologiczną i psychologiczną • określa związki bohaterów z przestrzenią • przedstawia kompozycję powieści • określa sposób prowadzenia narracji • analizuje język i styl narratora i postaci – wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty (np. historyczny, społeczny, literacki) – *rozpoznaje <i>Nad Niemnem</i> jako dzieło dojrzałego realizmu – wyjaśnia, na czym polega panoramiczność i opisowość powieści – *wyjaśnia, na czym polega arkadyjskość przestrzeni nadniemeńskiej – określa kryteria oceny postaci – porównuje opisy dworu i zaścianka oraz ich mieszkańców – relacjonuje obecny w utworze dialog pokoleń; wskazuje źródła konfliktu i argumenty każdej ze stron; – porównuje sposób mówienia o różnych postaciach – określa sposób mówienia o powstaniu styczniowym (język ezopowy) – dostrzega i interpretuje treści symboliczne i alegoryczne – wskazuje w utworze obecność idei romantycznych i pozytywistycznych (etos walki i pracy) – dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów (np. opisu mogiły powstańczej), zwracając uwagę na obecną w nim sakralizację; rozpoznaje środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje – *analizuje porównawczo opis otwierający powieść i Inwokację z <i>Pana Tadeusza</i> – rozpoznaje i nazywa obecne w utworze wartości narodowe i uniwersalne – *wykorzystuje do interpretacji wskazówki zawarte w literaturze naukowej 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wybrane wątki i motywy utworu – interpretuje kompozycję powieści; <ul style="list-style-type: none"> *analizuje sposoby wprowadzania wątków wykraczających poza akcję – w sposób pogłębiony charakteryzuje postacie; przedstawia ich motywację – *analizuje literackie sposoby charakteryzowania postaci, miejsc, przedmiotów – wskazuje środki stylistyczne służące sakralizacji i heroizacji – *opisuje porównawczo ukazaną w <i>Panu Tadeuszu</i> i w <i>Nad Niemnem</i> przestrzeń nadniemeńską – porównuje role dwóch mogił w powieści – *przedstawia i analizuje technikę powieściową utworu – wykorzystuje do interpretacji utworu kontekst biograficzny, egzystencjalny, historycznoliteracki – przedstawia spójną interpretację utworu: <ul style="list-style-type: none"> • jako pytanie o przeszłość narodową i o formułę patriotyzmu • *jako mityczną opowieść o początku – przedstawia obecny w <i>Nad Niemnem</i> romantyczny mit Kresów – dokonuje syntezy: obraz kultury szlacheckiej w powieści na tle innych utworów (np. <i>Pana Tadeusza, Trylogii</i>) – *zdobywa wiadomości o miejscach powieściowych, losach rodziny Bohatyrowiczów itp.; prezentuje je w klasie w interesujący sposób, uwzględniając konteksty historyczne i wiadomości o losach Polaków na Kresach Wschodnich – wygłasza w klasie dłuższą wypowiedź argumentacyjną zbudowaną zgodnie z zasadami retoryki; wzbogaca swoją wypowiedź środkami pozajęzykowymi – tworzy plan kompozycyjny wypowiedzi własnej – *wiadomości z podręcznika uzupełnia samodzielnie znalezionymi informacjami w różnych źródłach; korzysta z zasobów multimedialnych

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu – zabiera głos w dyskusji, formułuje tezy i argumenty – pisze wypracowanie na temat problematyki powieści i jej kontekstów – komentuje i analizuje sceny z filmu <i>Nad Niemnem</i> w reż. Z. Kuźmińskiego; wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje 	
<p>19. E. Orzeszkowa, <i>Gloria victis (rok 1863)</i>.</p> <p>W hołdzie bohaterom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza nowelę – charakteryzuje troje pierwszoplanowych bohaterów, dostrzegając ich tragizm – wyjaśnia, na czym polega idealizacja, sakralizacja i heroizacja postaci (wskazuje służące im środki stylistyczne i językowe) – interpretuje tytuł noweli – wskazuje symboliczny charakter mogiły bezimiennych powstańców – charakteryzuje sposób prowadzenia narracji i określa jego funkcję – rozpoznaje zabieg personifikacji (narracja) i określa jej funkcję – przedstawia paraboliczny charakter noweli – wykazuje uniwersalność przekazu dzieła; nazywa obecne w nim wartości uniwersalne i narodowe – odczytuje powstańcze obrazy Grottgera, *objaśniając ich symboliczność – *porównuje sposób ukazania powstania styczniowego ukazany w noweli i na obrazie Grottgera – czyta tekst naukowy, znajduje w nim potrzebne informacje, wykorzystuje je do interpretacji utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia genezę noweli – wskazuje w noweli elementy historyczne i autobiograficzne – *rozpoznaje w utworze konwencję baśniową (w tym – baśniowość sposobu prowadzenia narracji) – rozpoznaje baśniową stylizację języka, wskazuje służące jej środki artystyczne, określa funkcje – porównuje sposób przedstawienia powstania styczniowego w noweli i w powieści <i>Nad Niemnem</i> – *charakteryzuje indywidualny styl utworu, rozpoznając w nim cechy prozy poetyckiej – *wskazuje i analizuje prozodyczne elementy stylu (akcenty, intonacja)
<p>20. F. Dostojewski, <i>Zbrodnie i kara</i>.</p> <p>Powieść o grzechu, cierpieniu i odkupieniu.</p> <p>Prawda o naturze człowieka.</p> <p>Studium zbrodni.</p> <p>Portrety psychologiczne bohaterów i sposoby ich kreowania.</p> <p>Miasto występku i zbrodni – ponury obraz Petersburga.</p> <p>Sposoby prowadzenia narracji.</p> <p>Powieść polifoniczna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością tematyki utworu, przedstawia jego problematykę: <ul style="list-style-type: none"> • streszcza akcję i poszczególne wątki, identyfikuje fragmenty • prezentuje bohaterów • określa czas i miejsce wydarzeń – rozpoznaje realistyczną konwencję utworu – przedstawia sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego – określa sposoby prowadzenia narracji, przytacza cytaty – *wskazuje dialogiczność, jak podstawową zasadę konstrukcyjną utworu – charakteryzuje Raskolnikowa i rekonstruuje motywację jego czynów – analizuje monologi wewnętrzne głównego bohatera; określa ich funkcje – przedstawia pozostałe postacie powieści, charakteryzuje je i interpretuje ich decyzje – prezentuje i uzasadnia własne opinie na temat bohaterów – interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną – przedstawia „problemy przeklęte”, które Dostojewski ukazał w swym utworze, odnosi je do postaci, sytuacji, wątków i motywów; cytuje właściwe fragmenty – charakteryzuje miasto (Petersburg) przedstawione w powieści, wskazując związane z nim zagrożenia – *w obrazie Petersburga odnajduje topos wielkiej wsteczności, współczesnej Sodomy – interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty: społeczny, biograficzny, egzystencjalny, biblijny 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia informacje o Dostojewskim; przedstawia genezę <i>Zbrodni i kary</i> – interpretuje powieść, wykorzystując kontekst historyczny (rodzący się socjalizm) i filozoficzny (nihilizm) – zestawia teorię Raskolnikowa z filozofią Nietzschego, wyciąga wnioski – interpretuje sny Raskolnikowa – określa rolę Soni w życiu Raskolnikowa i innych postaci – relacjonuje grę, jaką prowadzą Raskolnikow i Porfiry – rekonstruuje proces nawrócenia Raskolnikowa, podkreślając obecność pierwiastka mistycznego – odnajduje topos labiryntu w przestrzeni miasta, w której poruszają się bohaterowie – *wskazuje i interpretuje archetypiczny charakter postaci powieściowych – *na podstawie powieści i literatury naukowej wyjaśnia, jak Dostojewski postrzegał „ducha Rosji” – analizuje obraz inteligencji rosyjskiej ukazany w powieści – przedstawia spójną propozycję interpretacji utworu jako <ul style="list-style-type: none"> • powieści o konflikcie rozumu i natury • powieści o tajemnicach ludzkiej duszy – w pogłębiony sposób interpretuje obecne w utworze nawiązania biblijne – porównuje obraz Syberii w <i>Zbrodni i karze</i> z obrazem znanym z literatury romantycznej – *wyjaśnia termin powieść polifoniczna i odnosi go do <i>Zbrodni i kary</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje powieść jako utwór o grzechu (zbrodni), karze i odkupieniu – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, znajduje informacje potrzebne do interpretacji powieści Dostojewskiego – *interpretuje utwór, posługując się wskazówkami zawartymi w literaturze naukowej – dostrzega w <i>Zbrodni i karze</i> cechy powieści detektywistycznej; *wskazuje jej miejsce na tle rodzącej się literatury detektywistycznej – formułuje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu – pisze wypracowanie na temat problematyki powieści i jej kontekstów 	<ul style="list-style-type: none"> – *zestawia przekaz powieści i wybranych dzieł malarskich, porównuje dzieła różnych sztuk, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – zabiera głos w dyskusji na temat utworu, formułuje tezy i argumenty – pisze rozprawkę lub *esej, w których zawiera własne przemyślenia na temat utworu
<p>21. Miasto w literaturze i malarstwie pozytywizmu. Synteza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i opisuje miasta ukazane w poznanych utworach – analizuje i interpretuje fragmenty utworów przedstawiające miasta: <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje konwencje literackie, w jakich są przedstawione • wskazuje środki stylistyczne i językowe i określa ich funkcje • wskazuje i interpretuje treści alegoryczne i symboliczne • określa związek obrazu miasta z problematyką utworu, w którym jest przedstawione – interpretuje dzieła malarskie przedstawiające miasta; uwzględnia specyfikę ich tworzywa – porównuje obrazy miasta ukazane w różnych utworach literackich *i dziełach malarskich – zestawia literackie i malarskie obrazy miast z światopoglądem epoki pozytywizmu, jej programem społecznym i estetycznym, zjawiskami społecznymi i kulturowymi – określa motywy i toposy związane z literackimi obrazami miast – poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym – internetowych – porządkuje znalezione informacje w problemowe całości – przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnej wypowiedzi argumentacyjnej, referatu, prezentacji; wykorzystuje technologię komputerową i multimedia 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje porównawczo obrazy miasta ukazane w różnych utworach literackich i dziełach malarskich – wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty, w tym – kontekst macierzysty utworu, historyczny, społeczny, filozoficzny itp. – *w sposobach wykreowania obrazów miast dostrzega cechy prądów literackich i artystycznych – interpretuje kontynuacje i nawiązania związane z przedstawionymi w literaturze pozytywistycznej obrazami miasta, w tym – motywy mitologiczne i biblijne – tworzy bazy danych na temat obrazu miasta w literaturze drugiej poł. XIX wieku – sporządza bibliografię zagadnienia
<p>22. Synteza wiadomości o literaturze i sztuce pozytywizmu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie znanych utworów przedstawia główne postawy, prądy filozoficzne i kierunki literatury pozytywistycznej – wskazuje ważne tematy i zadania oraz główne wątki i motywy literatury pozytywistycznej – przedstawia wybrane kreacje bohaterów, wskazując ich typowe cechy – na wybranych przykładach charakteryzuje główne gatunki pozytywistyczne: powieść, nowelę, powieść historyczną – przedstawia cechy powieści dojrzałego realizmu; odnosi je do znanych utworów – określa rolę publicystyki, podaje przykłady tekstów – charakteryzuje program polskich pozytywistów i jego wpływ na literaturę i sztukę – charakteryzuje przestrzenie kulturowe obecne w literaturze pozytywizmu: dwór i zaścianek, nadniemeńska arkadia, miasto, wieś itp. – poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym – internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> – referuje zagadnienia, np.: <ul style="list-style-type: none"> • utylitaryzm w literaturze i sztuce • optymistyczne i pesymistyczne oblicze polskiego pozytywizmu • realizm i naturalizm w literaturze i sztuce. • powieść dojrzałego realizmu • powieść historyczna – wzorce, schematy fabularne – przedstawia filozoficzne podstawy epoki – na przykładach wybranych dzieł sztuki omawia założenia XIX-wiecznego realizmu i naturalizmu – syntetycznie przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego w utworach realistycznych i pozytywistycznych – interpretuje porównawczo utwory literackie i dzieła malarskie podejmujące podobne tematy – charakteryzuje cechy języka i stylu utworów pozytywistycznych

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> - porządkuje znalezione informacje w problemowe całości, sporządza bazy danych - przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnych wypowiedzi argumentacyjnych (ustnych i pisemnych); wykorzystuje technologię multimedialną 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl autorów pozytywistycznych (Orzeszkowej, Prusa, Konopnickiej, Sienkiewicza) oraz wybranych dzieł - *wygłasza samodzielnie przygotowany referat, prezentując różne zagadnienia dotyczące literatury pozytywistycznej (wiadomości zdobyte w szkole uzupełnia samodzielnie znalezionymi w bibliotekach, internecie itp.)
<p>23. Romantyzm i pozytywizm. Synteza materiału klasy 2.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - syntetycznie przedstawia literaturę i sztukę romantyzmu i pozytywizmu, sytuując je w kontekście kulturowym - wskazuje twórców obu epoki ich dzieła; *identyfikuje pokolenia literackie - przedstawia tematykę i problematykę utworów literackich powstałych w każdej z epok - streszcza, relacjonuje, opowiada utwory; określa sposoby kreowania ich świata przedstawionego - interpretuje utwory, nazywając obecne w nich wartości - porównuje gatunki literackie preferowane w każdej z epok - wskazuje najważniejsze konteksty (historyczne, filozoficzne, społeczne, kulturowe itp.) wpływające na obraz literatury i sztuki każdej epoki 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje problematykę dominującą w literaturze i sztuce romantyzmu i pozytywizmu - określa konwencje literackie dominujące w każdej z epok, odnosi je do konkretnych utworów - *rozpoznaje w utworach każdej z epok cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje - porównuje język i styl utworów romantycznych i pozytywistycznych

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

<p>1. Styl urzędowy.</p> <p>Pisma w stylu urzędowym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i identyfikuje style funkcjonalne polszczyzny – określa sytuację komunikacyjną w stylu urzędowym – wskazuje i rozpoznaje w tekście charakterystyczne cechy stylu urzędowego (dążenie do precyzji i jednoznaczności, schematyzacja i powtarzalność, typowe skróty, przywoływanie aktów prawnych, dyrektywność) – charakteryzuje składnię tekstów urzędowych; rozpoznaje jej cechy w tekście – rozpoznaje odmiany stylu urzędowego (prawno-urzędowy i kancelaryjno-urzędowy) – wymienia i rozpoznaje typy tekstów w stylu urzędowym (np. życiorys, protokół, sprawozdanie, cv, list motywacyjny, opinia o pracowniku, notatka z zebrania) – rozróżnia (definiuje) terminy: protokół, relacja, sprawozdanie – poprawnie odmienia wyraz protokół (dwa sposoby) – redaguje pismo napisane stylem urzędowym (np. podanie, cv, protokół) 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje słownictwo i frazeologię typowe dla stylu urzędowego; znajduje je w tekście – wskazuje w tekście konstrukcje rozwlekłe; ocenia je – charakteryzuje typy tekstów w stylu urzędowym – analizuje pod kątem językowym teksty napisane stylem urzędowym; poprawia typowe błędy – tworzy poprawne konstrukcje (związki wyrazowe) używane w stylu urzędowym – *wskazuje rusycyzmy i germanizmy typowe dla stylu urzędowego
<p>2. Styl dziennikarsko-publicystyczny.</p> <p>Typowe gatunki publicystyczne: esej, reportaż, felieton.</p> <p>A. Passent, Baba w futrze.</p> <p>Bańka informacyjna. Szablon językowy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje styl dziennikarsko-publicystyczny; rozróżnia jego typy (styl dziennikarski i styl publicystyczny) – wymienia rodzaje tekstów, w których stosowany jest styl dziennikarsko-publicystyczny – podaje najważniejsze cechy stylu dziennikarsko-publicystycznego – odróżnia styl dziennikarski (informacji prasowej) od stylu publicystycznego (np. tekstów komentujących); określa funkcje każdego z nich – w tekstach informacji prasowych i artykułów wskazuje funkcje językowe: informacyjną, impresywną i poetycką oraz *fatyczną – w tekstach prasowych (informacyjnych) wskazuje środki językowe służące skrótowości przekazu – rozpoznaje akronimy (skrótowce) – w tekstach medialnych wskazuje elementy potoczności języka – wyjaśnia, czym jest szablon językowy – *dostrzega szablony językowe w czytanych tekstach i ocenia je – podaje przykłady współczesnych wyrazów i konstrukcji modnych – w czytanych tekstach wskazuje cechy tekstu publicystycznego – przedstawia (definiuje) gatunki publicystyczne: reportaż, felieton, list – wymienia gatunki publicystyczne: felieton, reportaż, list; opisuje je, definiuje – wyjaśnia, czym są: nagłówek, lid, śródtytuł (wskazuje je w tekstach) – pisze artykuł na temat bliskich mu problemów – *pisze felieton lub reportaż, w którym porusza problemy społeczne i obyczajowe 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje styl dziennikarski (styl informacji prasowej) i styl publicystyczny; w czytanych tekstach wskazuje cechy językowe i stylistyczne każdego z nich – wyjaśnia, czym są akronimy i jak się je tworzy; rozróżnia rodzaje akronimów – w czytanych tekstach publicystycznych <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zabiegi językowe nadające im indywidualność • analizuje stylistyczne sposoby angażowania uwagi czytelnika • wskazuje stylistyczne wykładniki humoru, satyry, ironii, sarkazmu – analizuje przyczyny i cele tendencji do potoczności we współczesnym języku mediów – rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnych tekstach medialnych – charakteryzuje gatunki publicystyczne: felieton, reportaż, list – rozpoznaje i charakteryzuje strukturę tekstów dziennikarskich – dokonuje redakcyjnego opracowania tekstu przeznaczonego do publikacji – omawia rolę publicystyki w okresie pozytywizmu – *wyjaśnia, czym są bańki informacyjne; ocenia jak to zjawisko wpływa na postrzeganie świata

<p>3. Wyrazy obce.</p> <p>Historia kultury polskiej w zapożyczenia wpisana...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są zapożyczenia - wskazuje zapożyczenia (słownictwo obce) w tekstach współczesnych - wskazuje zapożyczenia (słownictwo obce) w tekstach utworów pozytywistycznych, wyjaśnia ich funkcje - określa rodzaje zapożyczeń (ze względu na pochodzenie i formę językową) - wykorzystuje słowniki (np. wyrazów obcych) do określania znaczeń i pochodzenia zapożyczeń - podaje przykłady zapożyczeń z różnych języków: latynizmów, anglicyzmów, galicyzmów, germanizmów, rusycyzmów - wskazuje w tekstach latynizmy, anglicyzmy, galicyzmy, germanizmy, rusycyzmy - ocenia zjawisko funkcjonowania słownictwa obcego w polszczyźnie dawniej i współcześnie; uzasadnia swoje sądy i opinie - na przykładzie zapożyczeń z różnych epok wykazuje, że język jest odbiciem rzeczywistości (kultury, realiów historycznych itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zapożyczenia (słownictwo obce) w tekstach różnych epok - określa charakter zapożyczeń w języku utworów pozytywistycznych; wyjaśnia cel ich wprowadzania - wyjaśnia terminy: latynizm, anglicyzm, galicyzm, germanizm, rusycyzm, hungaryzm, ukraiinizm; podaje przykłady - wskazuje, w jakich epokach przenikały do polszczyzny poszczególne rodzaje zapożyczeń i w jakich obszarach słownictwa - wskazuje trudności z identyfikacją zapożyczeń i wyrazów obcych w polszczyźnie - *na przykładach przedstawia sposoby przyswajania obcego słownictwa przez polszczyznę
<p>4. <i>Zwierciadło przechadzające się po gościńcu...</i> Język pozytywizmu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje pod względem językowym fragmenty utworów pozytywistycznych; uwzględnia słownictwo i słowotwórstwo, fleksję, składnię i frazeologię - rozpoznaje różne rodzaje zdań (pojedyncze, złożone, wielokrotnie złożone) i określa ich funkcje w tekstach - rozpoznaje argumentacyjny charakter konstrukcji składniowych - wymienia najważniejsze cechy językowe i stylistyczne utworów pozytywistycznych (np. elementy języka mówionego w dialogach, indywidualizacja języka, zapożyczenia) - *wskazuje na przykładach, jak dążenie do naśladowania rzeczywistości przekłada się na słownictwo i składnię - wskazuje w czytanych utworach: <ul style="list-style-type: none"> • monologi • dialogi • mowę pozornie zależną • narrację pierwszo- i trzecioosobową • bezpośrednie komentarze odautorskie; • określa ich funkcje w utworach - dostrzega w tekstach utworów pozytywistycznych środki stylistyczne (np. różne rodzaje metafor), określa ich funkcje - na przykładach utworów Prusa, Orzeszkowej i Sienkiewicza wskazuje językowe sposoby charakteryzowania bohaterów (np. zróżnicowane rodzaje zdań, specyficzne słownictwo, zapożyczenia, indywidualizmy językowe) - rozpoznaje archaizację (np. w powieściach historycznych) i określa jej funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób realistyczny i naturalistyczny charakter utworów literackich wpłynął na ich styl - syntetycznie przedstawia założenia języka artystycznego doby pozytywizmu (utwór – literackim odbiciem świata) - dostrzega w utworach pozytywistycznych kontrasty stylistyczne, objaśnia je, cytując odpowiednie fragmenty - w czytanych utworach wskazuje różnice między cechami stylu narratora i postaci literackich - *identyfikuje różne techniki opisu stosowane przez Prusa, Orzeszkową, Sienkiewicza - wyjaśnia, jakie są przyczyny licznych zapożyczeń w utworach pozytywistycznych - *porównuje emocjonalny styl utworów romantycznych z rzeczowością i obiektywizmem stylu utworów pozytywistycznych - przedstawia sytuację języka polskiego w 2 poł. XIX-wieku; określa jaki był wpływ języków zaborców na polszczyznę